

Päätös

26.9.2023

MV/00072/2023

1 (28)

Metsähallitus Metsätalous Oy

Viite

Asia Päätös. Muinaismuistolain (295/63) 5§ mukainen muinaisjäännöksen ja sen suoja-alueen vahvistaminen muinaisjäännökselle Vuokin reitti (1000007300)

HAKEMUS JA MENETTELY

Metsähallitus/Metsätalous Oy teki 8.9.2016 hakemuksen Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle muinaismuistolain (295/63) mukaisen suoja-alueen määrittämiseksi osalle Suomussalmella sijaitsevaa ns. Vienan reittiä. Kyseessä on muinaisjäännös nimeltään Vuokin reitti, kohde on Museoviraston ylläpitämässä muinaisjäännösrekisterissä tunnusnumerolla 1000007300. Hakemus koski muinaisjäännöksen osaa Pitkälammintahon ja valtakunnan rajan välisellä alueella. Alue kuuluu Suomussalmen valtion maahan, jonka kiinteistötunnus on 777-893-11-1.

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus pyysi Metsähallituksen hakemuksesta Museoviraston lausunnon 2.12.2016 (KAIELY/396/2016). Lausuntopyynnössään Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus pyysi Museoviraston kannanottoa erityisesti siihen, onko mahdollista ja tarkoituksen mukaista vahvistaa suoja-alue vain osalle muinaisjäännöstä ja vain osalle hakijan omistamaa maa-aluetta, jolle muinaisjäännös sijoittuu.

Museovirasto totesi lausunnossaan 26.1.2016 (MV/0/05.01.00/2016), ettei virasto pidä tarkoituksenmukaisena suoja-alueen vahvistamista vain muinaisjäännöksen osalle. Museovirasto totesi myös, että suoja-alueen rajojen vahvistaminen edellyttää muinaisjäännöksen Vuokin reitti (1000007300) uudelleen inventointia.

Museovirasto käsitteli muinaisjäännöksen Vuokin reitti (1000007300) suoja-alueen vahvistamisasian erityisistunnossaan 5.11.2019 (MV/520/05.01.00/2018) ja päätti esittää Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle muinaisjäännöksen Vuokin reitti suoja-alueen vahvistamista kokonaisuudessaan muinaismuistolain 5§:n mukaisesti.

Muinaismuistolakia muutettiin 1.1.2020 voimaan tulleella muutoksella siten, että muinaisjäännöksen ja siihen kuuluvan suoja-alueen rajojen vahvistamisessa vuoden 2020 alusta alkaen toimivaltainen viranomaisena on Museovirasto (Laki muinaismuistolain muuttamisesta 428/2019). Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus siirsi 1.9.2020 Metsäkeskuksen/Metsätalous Oy:n hakemuksen käsiteltäväksi Museovirastossa.

Muinaisjäännöksen Vuokin reitti (1000007300) muinaismuistolain (295/63) 5:n pykälän mukaisen suoja-alueen vahvistaminen tapahtuu edellä mainitun lakimuutoksen (428/2019)

siirtymäsäännöksen perusteella kuitenkin Museovirastossa lakimuutoksen voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

KOHDE

Muinaisjäänös Vuokin reitti (1000007300) on ollut polkumainen jalan ja hevosella kuljettava reitti. Reittiin on sen käytön aikana sisällynyt myös vesiosuuksia. Vuokin reitistä on käytetty nimitystä Vienen reitti. Siitä käytetään myös nimeä "Lönnrotin polku", sillä Elias Lönnrot on tiettävästi kulkenut runonkeruumatkoillaan 1830-luvulla kyseistä reittiä Vuokkiniemeen. Muinaisjäänöksen tietoja on tarkasteltavissa Museoviraston kulttuuriympäristön palveluikkunassa sivulla www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.1000007300

Oulujoen vesistö oli esihistorialliselta ajalta aina 1800-luvulle pohjoisen Suomen valtavyölyä Vianaan, ja yksi maamme tärkeimmistä vesiväylistä. 1500-luvulle tultaessa oli Oulujoen vesistöä kohti itää muodostunut reittien verkosto, jota käytettiin niin vesi- kuin maareittinä eränkävynissä ja kaupassa sekä ryöstö- ja hävitysretkillä. Vienen karjalaiset olivat 1600-luvulle tultaessa suurin reittiä käyttävä kauppiasryhmä. Heillä oli vankka kauppareittien tuntemus ja myynnissä mm. suolaa, rautaa ja kankaita, joita muilla ei ollut. Vienen kaupan asema heikkeni 1800-luvun puolivälissä ja elinkeinona se tyrehtyi 1900-luvun alussa, jolloin vesistöreittejä tarvittiin entistä enemmän tervan kuljetukseen ja tukkipuiden uittoon.

Oulujärven itäosista kulkureitit haarautuivat koilliseen ja itään. Hyrynsalmen reitti nousi Paltamon tienoilta Hyrynsalmen kautta Suomussalmelle, missä reitti haarautui jälleen, toinen Vuokki-, toinen Kiantajärven (Sarvikiven reitti) suuntaan. Sotkamon reitti kulki vuorostaan Kajaanin kautta vesistöjä pitkin rajalle päin. Idempänä Kuhmon (Miinoan reitti) kohdilla oli vielä valittavana useampia vaihtoehtoja sen mukaan, mihin päin Karjalaa oltiin menossa. Vianaan suuntautuvia reittejä on siis ollut useampia. Luonnonolosuhteet ovat vaikuttaneet oleellisesti siihen, mikä reitti tai reitin kohta valittiin. Kesä- ja talviolosuhteet aiheuttivat sen, että samankin reitin kulut poikkesivat toisistaan. Pääreittien väliin syntyi sivureittejä, jotka yhdistivät taloja toisiinsa ja pääreitteihin.

Suomussalmen Vuokin reitti Vianaan oli jo 1700-luvun lopulta reiteistä tärkein ja käytetyin. Se on pituudeltaan noin 26 km. Myös Vuokin reitin kulku on vaihdellut vuodenaikojen ja vuosittaisten vesistöolosuhteiden vaihtelun mukaisesti. Vuokin reitin luonne kulkuväylänä muuttui viime sotien jälkeen, jolloin Malahviantie (nro 19311) rakennettiin.

Muinaismuistolain 2 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan kiinteitä muinaisjäänöksiä ovat mm. muinaisten huomattavien kulkuteiden, tienviittojen ja siltojen jäännökset. Nyt kyseessä oleva reittilinjaus on sekä arkistolähteiden että maastotarkastusten perusteella edustavin Vuokin reitin osista ja todettu säilyneiltä osiltaan parhaiten hahmotettavaksi.

Vuokin reitti voidaan muinaisjäänöksenä jakaa kahteentoista osaan seuraavasti.

1) Vängänkylä-Viita-aho-Huotarinhaudan länsiosa (muinaisjäänöksenä säilyneen osuuden pituus noin 670 m)

Tällä osa-alueella polku alkaa nousemaan loivasti käytöstä pois jääneen pienen peltoalueen eteläpuolella. Polku mutkittellee ylöspäin loivaa mäenrinnettä kohti Viita-ahon lakea paikoin selkeästi kaksiuuraisena, paikoin heikosti kaksiuuraisena. Puusto alueella on kuusivaltaista sekametsää. Metsänpohjassa on paikka paikoin esillä kiviä, mutta itse polun kohta on helppokulkuista. Peltoalueen reunasta noin 200 metriä itään polku kulkee loivaa ylämäkeä ja tämän jälkeen se laskeutuu loivasti kohti suoaluetta, jonka yli on rakennettu polun kunnostuksessa uusi kapulasilta. Viita-ahon itärinteessä, lähellä kapulasiltaa polku on yksiurainen, selkeästi erottuva ja helppokulkuinen. Myös Huotarinhaudan länsiosassa

polku on yksiurainen.

Kuva 1. Alkuperäistä Vuokin reittiä Viita-ahon itäosassa. Polku on kaksiturainen.

Kuva 2. Alkuperäistä Vuokin reittiä yksiuraisena polkuna Huotarinhaudanahon länsireunalla.

2) Huotarinhaudanaho – kapulasillan jäännökset (pituus noin 40 m)

Huotarinhaudanaho päättyy idässä laajaan ojitettuun Lahdensuohon. Kunnostustoimenpiteissä rekonstruoidun reitin pohjoispuolella on erotettavissa suokasvillisuuden alta vanhaan Vuokin reittiin kuuluneen kapulasillan jäännökset. Kapulasilta on paikoin esillä sammaleen alla, mutta muutoin sen hahmo erottuu hieman kohollaan muusta suon pinnasta olevana pitkulaisena kumpareena. Vuokin reitin kunnostuksen yhteydessä suon itäreunalla olevaan syvään suo-ojaan on asennettu siltarumpu. Vanha kapulasilta on osin tuhoutunut ojituksen tai siltarummun asentamisen yhteydessä. Merkkinä tästä on uuden siltarummun eteläpuolella kasa vanhan sillan rakennepuita.

Kuva 3. Rekonstruoitu reitti ylittää Lahdensuon kapeikon Huotarinhaudan itäpuolella. Suossa on säilyneenä vanhan kapulasillan jäännöksiä. Alueella on lisäksi vanhoja pilkkapuita.

Kuva 4. Yksityiskohtakuva vanhan kapulasillan siltapuista suokasvillisuuden alla.

3) Myllylahti ja Rautiaisenkangas (pituus noin 540 m ja 140 m)

Myllylahden eteläpuolella polku on paikoin erittäin selkeä, pääosin yksiurainen ja maisemallisesti hieno. Paikoin erottuva kaksituraisuus lienee syntynyt polun kunnostustoimenpiteiden yhteydessä. Koska mönkijä tai muu työkone ei tässä kohtaa ole rikkonut polun rakennetta, voidaan Myllylahden kohtaa pitää yhtenä harvoista hyvin säilyneistä Vuokin reitin polun osista.

Myllylle vievän puron pohjoispuolella Vuokin reitin polku kulkee kohti pohjoista nousten Rautiaisenkankaalle. Sillan jälkeen kankaan alarinteessä polku erottuu heikosti, mutta sen molemmin puolin on havaittavissa vanhoilta vaikuttavia pilkkoja isoissa männyissä. Polku muuttuu selkeämmäksi Rautiaisenkankaan etelärinteeseen yläosassa. Myllylammen ja Myllylahden väliselle alueelle on kaivettu veneenvetoura. Polun hoitotoimenpiteiden yhteydessä kaivannon viereiseen mäntyyn on veistetty teksti ”1700-luvun kaivanto”. Tiedossa ei ole mihin tämä tieto perustuu. Kaivanto on nimellä Myllylampi 2 muinaisjäännösrekisterissä omana erillisenä muinaisjäännöskohteenaan.

Kuva 5. Vuokin reitin alkuperäistä polkua Myllylammen ja pilkka-Myllylahden välisellä alueella. Kaksiuraisuus on syntynyt todennäköisesti mönkijällä ajamisen seurauksena.

Kuva 6. Vuokin reitin alkuperäistä polkua ja vanha puu Rautiaisenkankaalla ennen metsätietä.

4) Hyrynhiikka (pituus noin 330 m)

Taivallamminalan koillisrinteessä vanha polku tulee esille selkeänä. Hyrynhiikan kohdalla Vuokin reitti on maisemallisesti edustava. Polku kulkee kumpuilevassa suoperäisessä maastossa selvästi erottuvana aivan Kevättijärven rantaan. Polun molemmin puolin kasvaa komeita vanhoja mäntyjä, joissa on useita vanhoja pilkkoja. Polun varrella on kosteikkokohdissa ja suo-ojien kohdalla paikoin yksittäisiä pitkospuita. Polku kulkee Hyrynhiikassa hyvin lähellä vesirajaa, ja aivan vesirajassa on kaksi vanhaa pilkka-puuta. Rannassa polku kulkee vanhan pilkkamännyn molemmin puolin.

Kuva 7. Vuokin reitin polkua Hyrynhiikan alueella. Vanha pilkka-puu vasemmalla.

Kuva 8. Vuokin reitin selkeästi erottuvaa polkua Ranta-aholla.

5) Saunakankaan etelärinne – pengerrys (pituus noin 30 m)

Vuokin reitti on jäänyt Saunakankaan eteläosassa Malahviantien alle. Reitti jatkuu tien eteläpuolella Saunakankaan laajalla avohakkuualueella. Polun varteen on jätetty pystyyn

vanhempia puita, joista useissa on vanhoilta vaikuttavia pilkkoja. Maanpintaa on äestetty voimakkaasti myös läheltä polkua. Polku on paikoin kaksieurainen ja siinä on selvä, noin 30 metriä pitkä pengerrytys osuus.

Kuva 9. Vuokin reitin polun varrella Saunakankaan rinteellä pengerrytystä ja pystyyn jätetty vanha pilkkapuu.

6) Kapeaselkä (pituus noin 165 m)

Harjun juurella olevalle suolle on Vuokin reitin hoidon yhteydessä rakennettu pitkä kapulasilta. Uuden kapulasillan länsipuolella ovat vanhan, suokasvillisuuden kokonaan peittämän suosillan jäännökset. Suon keskelle on kaivettu kapea oja. Tässä yhteydessä vanhaa suosiltaa on vahingoitettu. Alueella on kasa vanhoja rikottuja siltapuita. Ylempänä harjun rinteessä, vanhan metsän alueella polku on selkeä ja yläosastaan pengerrytetty. Rinteessä on joitakin merkkipuita. Kapeaselkä-nimisen järven lounaisrannalla kohoavan harjun laelle tultaessa Vuokin reitin polku yhtyy harjun laella kulkevaan Itä-Suomen kesäretkeilyreitien polkuun.

Kuva 10. Vuokin reitti. Hoitotoimenpiteissä rakennettu uusi kapulasilta. Sillan itäpuolella vanhan kapulasillan jäännökset suokasvillisuuden alla.

Kuva 11. Vuokin reitin polku nousee ylös harjunrinnettä. Polun kohtaa on pengerrytetty.

7) Porraslampi (pengerryksen pituus noin 60 m, veneenvetouran pituus noin 100 m)

Porraslammin kohdalla harjun lakialueelta alkaa pengerrytetty kulku-ura kohti etelärinnettä, jossa pengerrytetty osuus yhtyy metsäkoneen uraan. Läheltä Porraslammenrantaa kohti kaakkoa on kaivettu veneenvetoura. Nämä kaksi rakennetta käsitellään yhdessä.

Kuva 12. Pengerretty kulku-ura alkaa harjun lakialueelta kulkien kohti etelärinnettä.

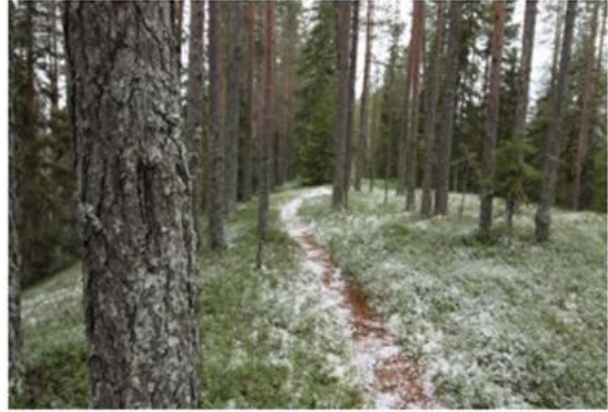
Kuva 13. Veneenvetoura.

8) Myllysärkät (pituus noin 1300 m)

Myllysärkillä siirryttäessä tilan 9-7 alueelle polku muuttuu selkeäksi. Alueella on vanhaa metsää ja useita vanhoja merkkipuita sekä pyyntikuoppia. Tilan 9-7 alueella on Vuokin reitin parhaiten säilynyt kohta. Hyvin säilynyttä polkua on ensin kaakkoon ja sitten koilliseen kulkevalla Myllysärkillä jäljellä noin 1300 metrin matkalla. Polku kulkee tämän jälkeen melko selkeänä taimikossa noin 100 metrin matkan, kunnes harjun etelärinteestä Vuokin reitille nousee polun rakenteen tuhonnut mönkijäura.

Kuva 14. Vuokin reitin hyvin säilynyttä polkua lähellä Myllysärkkiä. Pyyntikuoppa polun varrella.

Kuva 15. Vanha pilkkapuu Vuokin reitillä Myllysärkillä.

9) Isojoki ja Syntisenpuro (pituus noin 670 m)

Porrasjoen kelolta Särkänpolveen mönkijäura on heikompi ja harjun päällä kulkeva polku on paremmin säilynyt. Metsä on kangasmetsää, joka paikoitellen on hakattua ja taimikkoa.

Kuva 16. Vuokin reitin polkua ennen Särkänpolvea. Vanhempi metsä päättyy ja taimikko alkaa.

Kuva 17. Vuokin reitin polun rakenne on osin säilynyt lähes ehjänä harjulla Porrasjoenkelon ja Särkänpolven välissä.

10) Syntisenpuro – pengerrys (pituus 80 m)

Polku nousee kivikkoista rinnettä kangasmetsään, jossa se kulkee lähes suoraan pohjoiseen noin 180 metrin matkan. Sen jälkeen polku kääntyy kohti itää ja nousee ylärinteeseen noin 90 metrin matkan kääntyäkseen jälleen kulkemaan kohti pohjoista ja pohjoiskoillista. Rinteen yläosassa polkua on pengerrretty. Pengerrys liittyy vuoden 1918 Malmin retkikunnan alueella suorittamiin toimenpiteisiin.

11) Viianki (pituus noin 150 m)

Polku jatkuu Kelloniementien itäpuolella. Noin 240 m:n päässä Kellonimentiestä itään alkaa polun noin 150 m:n hyvin säilynyt osuus. Polku kulkee tasaisessa, tuoreessa kangasmetsässä.

Kuva 18. Merkkipuu Vuokinreitin varrella noin 245 metriä Kelloniementiestä itäkoilliseen.

12) Pulkkisenautio (osien pituus yhteensä noin 795 m)

Unisuon keskellä kohoavalla kumpareella Vuokin reitin polku tulee näkyviin noin 60 metrin matkalta. Kumpareen eteläpuolella on vuolas Törsämönpuro, jonka yli on rakennettu silta. Sillan molemmin puolin on suota yhteensä 30 metriä. Törsämönpuron sillan jälkeen alkaa erittäin kaunis ja hyvin säilynyt Vuokin reitin polkuosuus vanhassa metsässä. Polku kulkee itäkaakkoon Viianginjärven pohjoisrannan tuntumassa. Polku on selkeästi erottuva ja helppokulkuinen paksussa mättäisessä sammalikossa aina Pulkkisenaution länsipuolella kulkevalle talvitielle asti. Hyvin säilyneen osuuden pituus on 500 metriä. Pulkkisenaution alueella polkua ei ole havaittavissa noin 200 metrin matkalta lukuun ottamatta parinkymmenen metrin pituista säilynyttä polunosaa. Pulkkisenautiolla on useita mahdollisia merkkipuita. Noin 100 metriä ennen valtakunnanrajalla olevaa aitaa polku tulee jälleen esiin. Polun tällä osuudella on joitakin vanhoja merkkipuita pilkkoineen.

Kuva 19. Vuokin reitin ehjää polkua Unisuon ympäröimällä, kuusia kasvavalla kannaksella.

Kuva 20. Vuokin reitin selkeästi erottuvaa polkua Viianginjärven pohjoispuolella.

Tutkimushistoria

Vuokin reittiä on tutkittu ensimmäisen kerran maastossa kartoittamalla Kainuun ympäristökeskuksen työnä vuonna 2004 (ei kirjallista raporttia). Kainuun ELY ja Kainuun Museon inventoivat reitin kokonaisuudessaan vuonna 2007. Metsähallituksen metsätalous on omistamallaan mailla inventoinut reittiä vuonna 2014. Yksittäisiä tarkastusmatkoja on kohteeseen tehty vuosina 2004 – 2016 lähinnä metsänkäsittelyyn liittyen. Museovirasto inventoi Vuokin reitin vuonna 2017 suoja-alueen vahvistamista koskevan käsittelyn pohjaksi

Nykytila

Edellä todettujen inventointien perusteella muinaisjäännös on merkitty Kainuun maakuntakaavaan 2020 (vahvistettu 29.4.2009). Reittiä on hoidettu ja kunnostettu vuosina 2007 (Vienan reitin rakentaminen, Vuokin kyläyhdistys) ja 2009 (Vienan reitti, hoidon suunnitelma, Kainuun ympäristökeskus). Kainuun liitto on vuonna 2017 perustanut työryhmän laatimaan Vuokin reitti Vienaan -toimintamallia. Toimintamalli allekirjoitettiin 14.6.2017. Vienan reitti ry on neuvotellut (huhtikuu 2021) Metsähallituksen hallinnoimille reitin osuuksille suojavyöhykkeen, jonka leveydeksi tulee 200 m.

Museoviraston inventoi Vuokin reitin 12. – 27.10.2017. Inventoinnissa kartoitettiin ja kuvattiin muinaisjäännöksenä säilyneet eli reitin alkuperäiset ominaispiirteet säilyttäneet osuudet, rekonstruoidut osuudet sekä tuhoutuneet osuudet. Muinaisjäännöksenä säilyneet osuudet polusta jaettiin kahteen kategoriaan: hyvin säilynyt yksiuraisena tai kaksiuraisena ja heikosti erottuva yksiuraisena tai kaksiuraisena.

Inventoinnissa todettiin reitin säilyneen maastossa varsin vaihtelevasti. Hyvin säilynyttä muinaisjäännöstä on vain 3,4 km eli 13 % reitin kokonaispituudesta. Kun lukuun lisätään kohtalaisesti ja kaksiuraisena säilyneet osat saadaan suojelluksi muinaisjäännökseksi luokiteltavaa polkua 5070 m eli noin 19 % kokonaispituudesta. Kokonaispituudesta on säilynyt kulttuuriperintökohteina noin 2500 m eli vajaa 10% kokonaispituudesta. Reitistä on tuhoutunut noin 70%.

Reittiä ovat tuhonneet metsänkäyttöä ja soranajoa palvelevat tiet (noin 19 %), metsätalouden toimenpiteet (noin 11 %), maatalous ja soranotto (noin 1 %) sekä 2000- luvun alussa toteutetut reitin hoito- ja merkitsemistoimenpiteet (noin 6 %).

Metsätalouden osalta on huomioitu vain todella selkeät äestysalueet, joilta polku on täysin tuhoutunut. Tähän lukuun ei ole laskettu metsäkoneen aiheuttamia vaurioita, sillä ne ovat lähinnä pistemäisiä. Metsätalouteen liittyviin ja soranajoa palvelevan tiestön rakentaminen on ollut reitille varsin tuhoisaa. Pahimmat yksittäiset vauriot ovat syntyneet Malahviantien jatkamisesta Vasamaniemeen sekä harjualueelle tehty soranajoa palvelevat tiet. Niiden kahden osuus on yli puolet tiestön polulle aiheuttamasta tuhosta.

Hoitotoimenpiteissä on vahingoitettu polkua uusien reitille rakennettujen kapulasiltojen ja silltarumpujen asentamisessa. Kunnostuksissa aiheutunut tuho on tapahtunut reitin aiemmin parhaiten säilyneissä osissa. Esimerkiksi Porrasslammin kohdalla on aiheutettu reitin tuhoutuminen Porrasslammen kelolle suojakatosta rakennettaessa. Reitille havaittiin tehdyn lukuisia uusia pilkkoja, myös vanhoihin pilkkapuihin.

Museoviraston 2017 inventoinnin perusteella noin 70 % Vuokin reitistä on täysin tai osittain tuhoutunut.

Uhat

Edellä on käynyt ilmi, että Vuokin reitin noin 26 km:n pituisesta muinaisjäännöksestä yli puolet (60%) on tuhoutunut. Museoviraston verkkosivuilla Kulttuuriympäristön palveluikkunassa voi tarkastella reitin kolmea eri säilyneisyyskategoriaa: Vuokin reitti, muinaisjäännos (1000007300), Vuokin reitti - kulttuuriperintöosuudet (1000034308) ja Vuokin reitti - tuhoutunut osa (1000034307).

Vaikka reitti on ollut tiedossa ja maakuntakaavaankin merkittynä ei sen rauhoituksen ja reitin ominaispiirteet huomioivan hoidon turvaaminen ole onnistunut. Reitille kohdistuneista toimenpiteistä on tullut lausuntopyyntöjä museoviranomaisille vaihtelevasti ja alueen toimijoille vaikuttaa olevan epäselvää, miten reitin muinaisjäännosluonne otetaan huomioon reitin käytössä.

Keskustelua Vuokin reitin käytöstä metsätaloudessa ja matkailussa on käyty aina 2000- luvun alusta. Esitetyt käsitykset reitin käytön mahdollisuuksista ja siihen liittyvistä rajoituksista ovat poikenneet toisistaan eikä ristiriidoilta ja epäselvyyksiltä ole välttytty. Vuokin reittiä on tuhonnut aiempien vuosikymmenten metsänkäyttö, jolloin polun lähelle tehty avohakkuu on aiheuttanut kapealle suojapuustoalueelle tuulituhoja ja sitä kautta vahinkoa reitille. Reittiä ovat tuhonneet myös metsä- ja pientyökoneilla ajo, metsäteiden tekeminen reitille, soranotto ja varomaton kunnostaminen. Lukuisiin vanhoihin pilkkapuihin on tehty uusia pilkkoja.

Vuokin reitti on polkujäännökseenä havaittavissa pienipiirteisenä kevyenä painanteena, jolloin se on erityisen herkkä vaurioille ja sen luonne vaatii säilyäkseen ympärilleen metsäisen maiseman.

Vuokin reitillä toimijoille ja sitä esimerkiksi matkailussa hyödyntäville, tulee olla selvää millainen käyttö ja mitkä toimenpiteet ovat sallittuja muinaisjäännöksellä, jotta sen rauhoitus voidaan turvata.

Kuvia Vuokin reitin säilyneistä osista

Kuva 21. Alkuperäistä reittiä Viita-ahon itäosassa. Polku on selkeän yksiurainen.

Kuva 22. Heikon kaksieurainen polku Tuppurin-aholla.

Kuvia Vuokin reitin tuhoutuneista osista

Kuva 23. Viita-ahon ja Huotarinhaudanahon toisistaan erottavan suon ylittävä uusi kapulasilta.

Kuva 24. Reitti on jäänyt Malahvian tien alle.

Kuva 25. Tuhoutunutta reittiä Rajakunnaksella.

Kuva 26. Reitti katkeaa soranottoalueeseen.

Lausunnot, selvitykset ja vastineet

Maanomistajille, joiden mailla on Vuokin reitin muinaisjäännösinä säilyneitä osuuksia, lähetettiin lausuntopyyntö 29.5.2020 koskien Museoviraston esitystä muinaisjäännöksen suoja-alueeksi. Kiinteistöjä on 15, joilla on yhteensä 30 maanomistajaa. Lausuntoja saatiin 8 kpl, joissa on mielipide 20 maanomistajalta. Museovirasto järjesti 9.10.2020 keskustelutilaisuuden Suomussalmella niille maanomistajille, joiden kiinteistöillä sijaitsee muinaisjäännöksenä säilyneitä reitin osia (16 osallistujaa).

Museovirasto suoritti täydentäviä maastotutkimuksia Tornionsärkällä 10.-15.5 ja 24.-28.5.2021. Tutkimuksessa aiemmin väärään kohtaan merkitty pengerrys kartoitettiin uudelleen kuten myös sen läheisyydessä oleva veneenvetoura. Molempiin tehtiin koekuoppia maakerrosten havainnointia varten. Tämän johdosta pengerryksen ja veneenvetouran sijaintien kiinteistömistajille lähetettiin lausuntopyyntö 3.6.2022 koskien Museoviraston esitystä Vuokin reitin suoja-alueeksi. Museoviraston suoja-alue-esitystä oli korjattu maastotutkimusten tulosten perusteella pengerryksen ja veneenvetouran osalta. Lausuntopyyntö lähetettiin kahden kiinteistön maanomistajille, joilla on yhteensä 29 maanomistajaa. Lausuntoja saatiin yhdeltä maanomistajalta.

Reitin linjaus

Lausunnoissa tuotiin esille reitin linjaukseen liittyviä erimielisyyksiä ja vaadittiin reitin linjaamista uudelleen. Kritisoitiin nykyisen linjauksen perustuvan liian paljon vain yhden henkilön välittämään muistitietoon. Muistitietoa ei ole kerätty laajemmin eikä inventointeja ole tehty kattavasti. Toisaalta uusia inventointeja ja suojelukohteita ei haluta.

Museoviraston vastaus tiivistettynä

Vuokin reitillä Vianaan ei ole ollut olemassa yhtä pääreittiä, ei edes yhtä oikeaa linjausta. Reitti on epäilemättä kulkenut myös Porraslammen päästä Hyryn ja Malahvian kylien kautta Viiankijärvelle.

Vuokin reitin kulku on vaihdellut vuodenaikojen ja vuosittaisten vesistöolosuhteiden vaihtelun mukaisesti. Vuokin reittiä muinaisjäänöksenä on valittu edustamaan linjaus, joka on maastotarkastuksissa todettu säilyneiltä osiltaan parhaiten hahmotettavaksi. Vanhojen karttojen kautta saatava tieto on viitteellistä ja parhaimmillaankin suuntaa antavaa.

Pohjanlahdelta Vianaan kulkeneen kauppareitin Vuokin-nimellä tunnettu osuus on ollut vuosisatojen aikana paitsi kauppareitti, sillä on ollut myös muita käyttötarkoituksia. Eri käyttötarkoituksia ei aina voida arkeologisesti erottaa toisistaan. Kaiken ikäiset käyttötarkoitukset kuitenkin liittyvät reittiin. Paikallisesti reitti on ollut käytössä vielä 1950, jolloin raivattiin linja rakennettavalle maantielle. Vielä tien rakentamisen jälkeen osia reitistä on ollut paikallisten käytössä.

Reitin linjauksia kartoitettaessa nykyinen muistitieto sen historiallisesta käytöstä ja linjauksesta ulottunee parhaimmillaankin noin 100 vuoden päähän, kertomusten avulla päästään 1800-luvun ja 1900-luvun vaihteeseen. Tätä kauemmista ajoista tietoa saadaan arkistoista ja arkeologian avulla maaperästä.

Kirjallisten ja karttalähteidenkin perusteella Hyryn talo on ollut keskeinen etappi reitillä, mikäli talossa on haluttu käydä ennen venematkaa eteenpäin kohti Oulun seutua. Vianaan päin mentäessä, esimerkiksi rantauduttaessa Tornionjärvelle, luontainen kulkureitti on ollut harjun päällys, mikäli talossa ei haluttu poiketa. Harjut ovat olleet hyviä kulkureittejä vuosituhansia. Harjun päällys on ollut myöhemmin reittinä mm sotatoimiin liittyen. Museovirasto tiedostaa Vuokin reitin lisäinventoinnin tarpeen. Virastolla ei ole ollut varoja reitin tarkempaan ja laajempaan inventointiin. Inventointeja pyritään edistämään yhdessä Kainuun Museon kanssa.

Hoito ja käyttö

Reitin hoitoa ja käyttöä kritisoitiin lausunnoissa, erityisesti maanomistajien ohittamista. Reitin käyttöön liittyen koettiin maanomistajien yksityisyydensuojan ja omaisuuden suojan heikentyvän. Hoito ja käyttö oli alun alkaen Vuokin kyläyhdistyksen vastuulla, jossa yhdistyksessä ei ollut edustusta muista kylistä. Nytemmin reitin hoito ja käyttö on Vianan reitti ry:n vastuulla.

Reitin hoitoon ja käyttöön sekä reittiä koskevista suojelutoimenpiteistä pitäisi olla enemmän yhteydessä maanomistajiin ja toimia yhdessä heidän kanssaan.

Museoviraston vastaus tiivistettynä

Maanomistajille, viranomaisille ja yleisölle järjestettiin Missä mennään Vianan reiteillä - kyselytunti 16.9.2009. Tilaisuudessa oli 17 osanottajaa. Maanomistajille on pidetty tiedotustilaisuus

Saapaskosken kämpällä 9.11.2015 liittyen valmisteilla olevaan Vianan reitin toimintamalliin, jota Kainuun liitto koordinoi. Toimintamallista on pyydetty kirjallista palautetta maanomistajilta helmikuussa 2016. Vuokin reitti Vianaan on merkitty Kainuun maakuntakaavaan.

Maakuntakaavaan liittyvistä suunnitelmista on kaikilla mahdollisuus antaa palautetta, esimerkiksi Vianan reittiin ja sen linjaukseen liittyen.

Reittiä on hoidettu ja kunnostettu vuosina 2007 (Vienan reitin rakentaminen, Vuokin kyläyhdistys) ja 2009 (Vienan reitti, hoidon suunnitelma, Kainuun ympäristökeskus). Kainuun liitto on vuonna 2017 perustanut työryhmän laatimaan Vuokin reitti Vienaan -toimintamallia. Toimintamalli allekirjoitettiin 14.6.2017. Reitin käytön ja hoidon osalta yhteistyö ja sopiminen paikallisten kesken on hyvin tärkeää. Museovirasto on korostanut kannanotoissaan ja hoitoluvissaan maanomistajilta vaadittavia lupia. Museovirasto ei ole hoitotoimenpiteiden toteuttaja. Hoito- ja merkitsemistoimenpiteissä yhteistyötä ja informaation jakamista maanomistajille on tarpeen lisätä.

Rauhoitusta turvaavat määräykset

Määräyksiä koskevia palautteita saatiin vähän. Toivottiin, ettei määräyksiin tulisi ehdotonta talvihakkuuvaadetta.

Museoviraston vastaus

Museovirasto muokkaa hakkuita koskevia määräyksiä tältä osin kuin myös liittyen pakottaviin tilanteisiin, joissa metsänhakkuussa joudutaan kulkemaan muinaisjäännöksellä, esimerkiksi kapealla harjulla. Näissä kohdin liikkuminen olisi mahdollista riittävin suojuuksin, niin ettei polkumainen muinaisjäännös vahingoitu.

Korvaukset

Suuri osa lausunnonantajista toi lausunnossaan esille korvausvaateen suoja-alueeseen liittyen. Mikäli reittiä pidetään valtakunnallisesti arvokkaana, korvauksenkin pitäisi olla tavallista suurempi. Korvauksia esitetään myös tehtäväksi maanvaihtoina.

Museoviraston vastaus

Muinaismuistolain 7§:n mukaan asianosaisella on oikeus saada korvaus, mikäli suoja-alueen vahvistamisesta aiheutuu huomattavaa haittaa kiinteistön tai sen osan käyttämiselle alueella, jonka käyttöä ei aikaisemmin ollut vastaavasti rajoitettu. Korvauksista ja siihen liittyvistä kysymyksistä neuvotellaan tarvittaessa Museoviraston ja asianosaisten kesken. Jollei korvauksesta sovita, on sitä koskeva kanne pantava vireille suoja-alueen sijaitsemispaikan tuomioistuimessa vuoden kuluessa siitä, kun suoja-alueen rajat on laillisesti määrätty, uhalla että oikeus korvaukseen menetetään.

Muuta

Särkkäosuuksien päällä kartoitettuja pyyntikuoppia ei pidetty pyyntikuoppina.

Museoviraston vastaus

Pyyntikuopat eivät liity Vuokin reittiin. Samalla kun Museovirasto tarkensi Tornionsärkällä Vuokin reittiin liittyvän veneenvetouran ja pengerryksen paikkatietoja sekä ikäystä, virasto kartoitti 2021uudelleen särkkäalueen kuoppajäännökset tehden niihin rakenteen ja ajoituksen selventämisen vuoksi koekuoppia. Inventoinnin perusteella suuri osa kuopparakenteista on hiilimiiluja, osa tuulenskaatojen synnyttämiä, osa moderneja tervaskantojen nostokuoppia ja osa pyyntikuoppia.

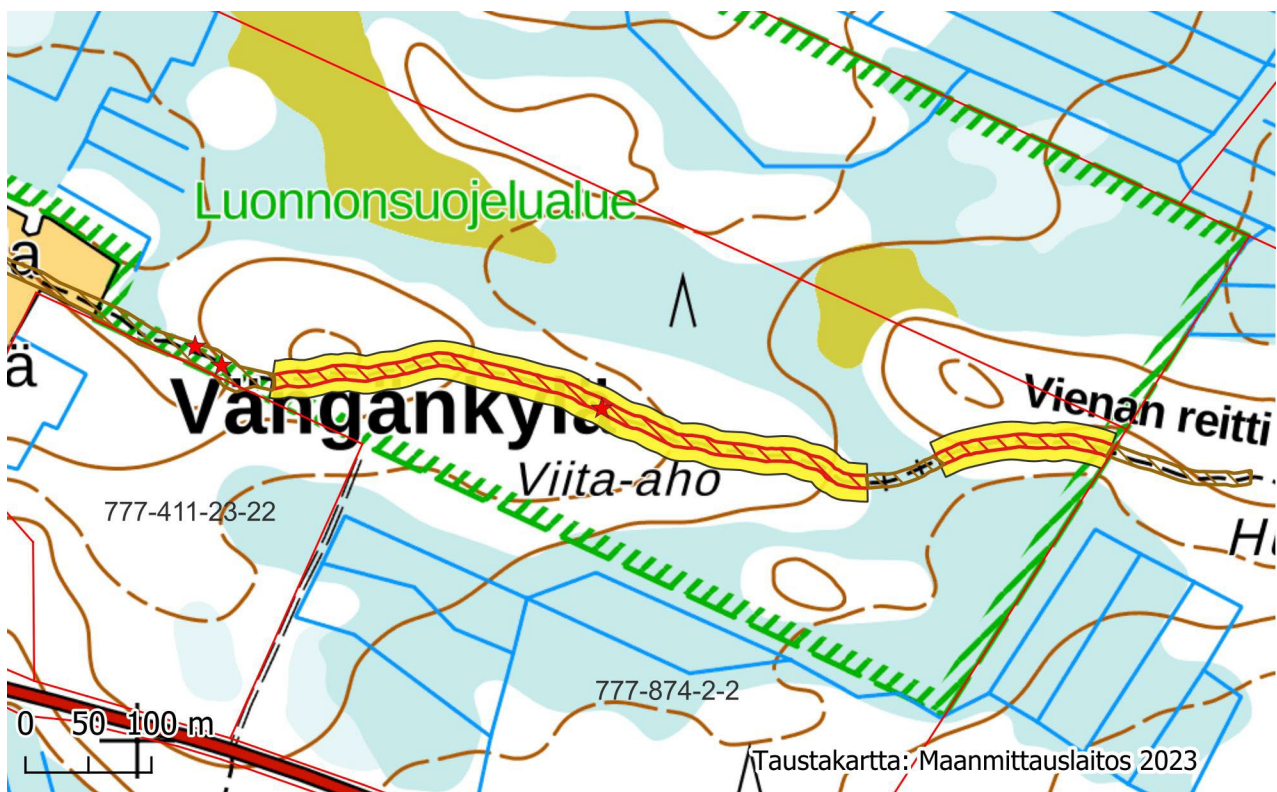
Museoviraston ratkaisu

Museovirasto vahvistaa Vuokin reitti -muinaisjäänneksen suoja-alueen rajat seuraavasti:

1) Vängänkylä-Viita-aho-Huotarihauta länsiossa (kiinteistö 777-411-2-4 Purola)

Suoja-alueen laajuudeksi vahvistetaan 25 metrin levyinen vyöhyke polun molemmin puolin polun keskeltä laskettuna. Muinaisjäänneksen kokonaisleveys suoja-alueineen on 50 metriä.

Suoja-alue (keltainen väri) on esitetty alla kartassa 1. Punainen piste on muinaisjäänneksen pistemäinen merkintä, punainen rasterointi tarkoittaa muinaisjäänneksen aluerajausta, punaiset tähdet ovat muinaisjäänneksen alakohteita (yksittäisiä rakenteita, kuten merkkipuita, kuopparakenteita jne). Ruskea rasterointi on muu kulttuuriperintökohde aluerajaus. Kunkin merkinnän tarkempi kuvaus löytyy muinaisjäänneksrekisteristä www.kyppi.fi

2) Huotarinhaudanaho – kapulasillan jäännökset (kiinteistöt 777-411-3-8 Tuore ja 777-3-5 Hete)

Suoja-alueen laajuudeksi vahvistetaan 15 metrin levyinen vyöhyke säilyneen rakenteen molemmin puolin rakenteen keskeltä laskettuna. Muinaisjäännöksen kokonaisleveys suoja-alueineen on 30 metriä.

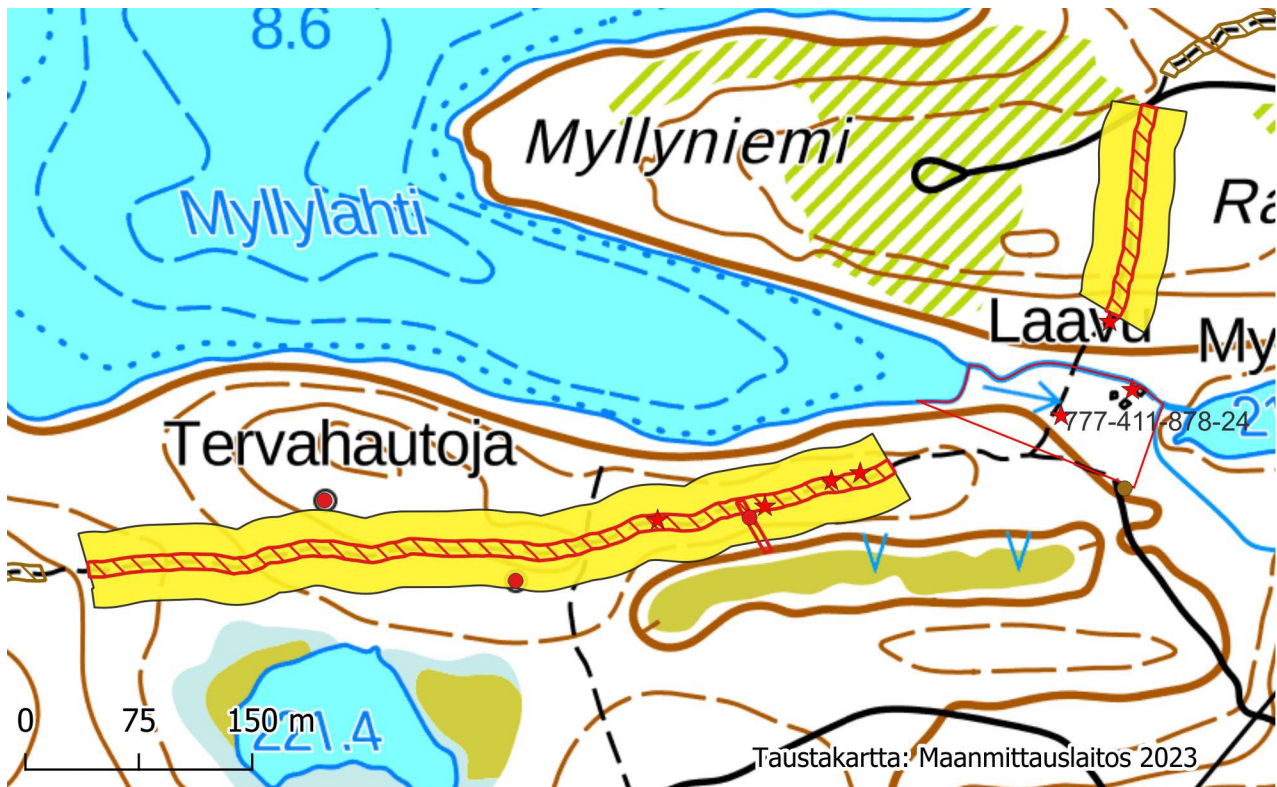
Suoja-alue (keltainen väri) on esitetty alla kartassa 2. Punainen piste on muinaisjäännöksen pistemäinen merkintä, punainen rasterointi tarkoittaa muinaisjäännöksen aluerajausta, punaiset tähdet ovat muinaisjäännös alakohteita (yksittäisiä rakenteita, kuten merkkipuita, kuopparakenteita jne). Ruskea rasterointi on muu kulttuuriperintökohde aluerajausta. Kunkin merkinnän tarkempi kuvaus löytyy muinaisjäännösrekisteristä www.kyppi.fi

3) Myllylahti ja Rautiaisenkangas (kiinteistö 777-893-11-1 Suomussalmen valtionmaa)

Suoja-alueen laajuudeksi vahvistetaan 25 metrin levyinen vyöhyke säilyneen polun molemmin puolin polun keskeltä laskettuna. Muinaisjäännöksen kokonaisleveys suoja-alueineen on 50 metriä.

Suoja-alue (keltainen väri) on esitetty alla kartassa 3. Punainen piste on muinaisjäännöksen pistemäinen merkintä, punainen rasterointi tarkoittaa muinaisjäännöksen aluerajausta, punaiset tähdet ovat muinaisjäännös alakohteita (yksittäisiä rakenteita, kuten merkkipuita, kuopparakenteita jne). Ruskea rasterointi on muu kulttuuriperintökohde aluerajaus. Kunkin merkinnän tarkempi kuvaus löytyy muinaisjäännösrekisteristä www.kyppi.fi

4) Hyrynhiekka (kiinteistö 777-893-11-1 Suomussalmen valtionmaa)

Suoja-alueen laajuudeksi vahvistetaan 25 metrin levyinen vyöhyke polun molemmin puolin polun keskeltä laskettuna. Muinaisjäännöksen kokonaisleveys suoja-alueineen on 50 metriä.

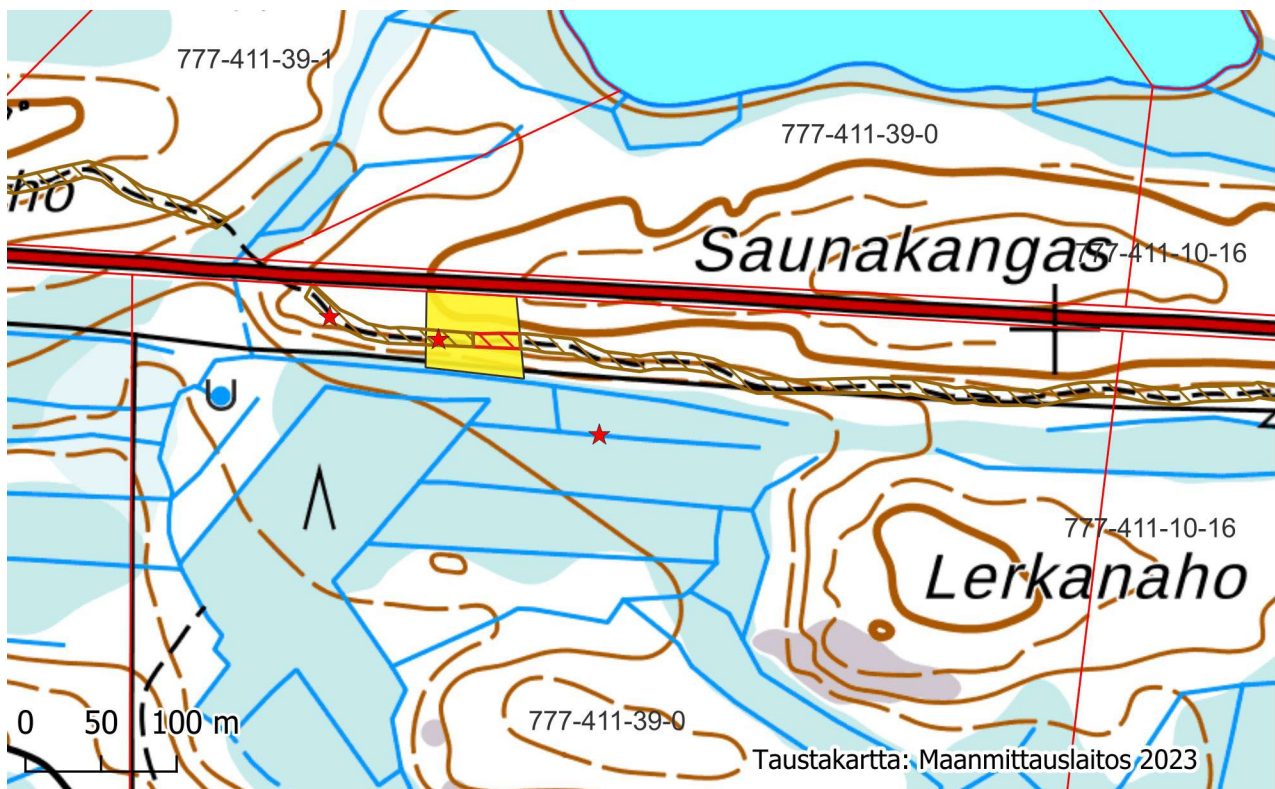
Suoja-alue (keltainen väri) on esitetty alla kartassa 4. Punainen piste on muinaisjäännöksen pistemäinen merkintä, punainen rasterointi tarkoittaa muinaisjäännöksen aluerajausta, punaiset tähdet ovat muinaisjäännös alakohteita (yksittäisiä rakenteita, kuten merkkipuita, kuopparakenteita jne). Ruskea rasterointi on muu kulttuuriperintökohde aluerajaus. Kunkin merkinnän tarkempi kuvaus löytyy muinaisjäännösrekisteristä www.kyppi.fi

5) Saunakankaan etelärinne – pengerrys (kiinteistö 777-411-39-0 Siirtola)

Suoja-alueen laajuudeksi vahvistetaan polun eteläpuolella 25 metrin levyinen vyöhyke kosteikkoon asti ja pohjoisella puolella tiehen ulottuva 30 metrin levyinen vyöhyke polun keskeltä laskettuna säilyneen rakenteen molemmin puolin rakenteen keskeltä laskettuna. Muinaisjäännöksen kokonaisleveys suoja-alueineen on 55 metriä.

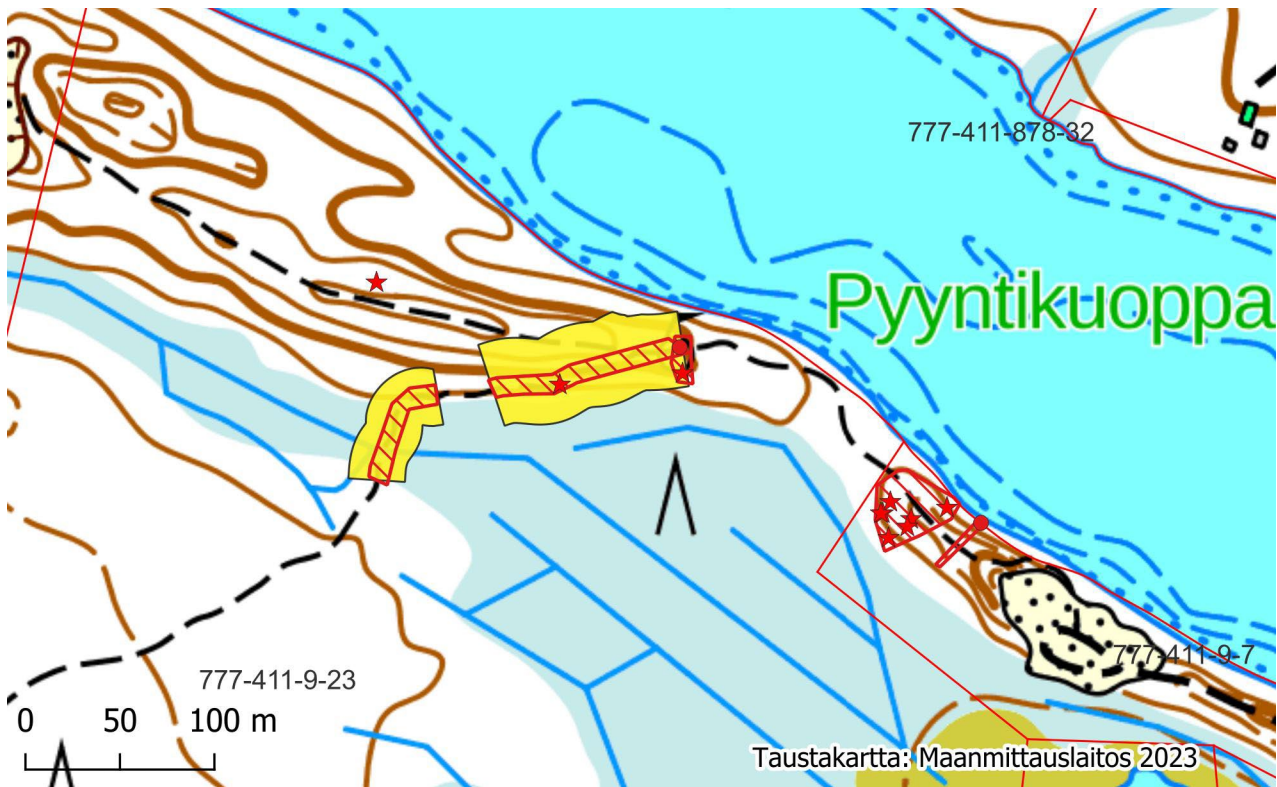
Suoja-alue (keltainen väri) on esitetty alla kartassa 5. Punainen piste on muinaisjäännöksen pistemäinen merkintä, punainen rasterointi tarkoittaa muinaisjäännöksen aluerajausta, punaiset tähdet ovat muinaisjäännös alakohteita (yksittäisiä rakenteita, kuten merkkipuita, kuopparakenteita jne). Ruskea rasterointi on muu kulttuuriperintökohde aluerajausta. Kunkin merkinnän tarkempi kuvaus löytyy muinaisjäännösrekisteristä www.kyppi.fi

6) Kapeaselkä (kiinteistö 777-411-9-23 Rajala)

Suoja-alueen laajuudeksi vahvistetaan siltäjäänöksen kohdalla 15 metrin levyinen vyöhyke säilyneen rakenteen molemmin puolin rakenteen keskeltä laskettuna, jolloin muinaisjäänöksen kokonaisleveys suoja-alueineen on 30 m. Harjun rinteellä ja päällä suoja-alueen laajuudeksi vahvistetaan 23 – 25 m säilyneen rakenteen molemmin puolin, jolloin muinaisjäänöksen kokonaisleveys suoja-alueineen on 46 – 50 m.

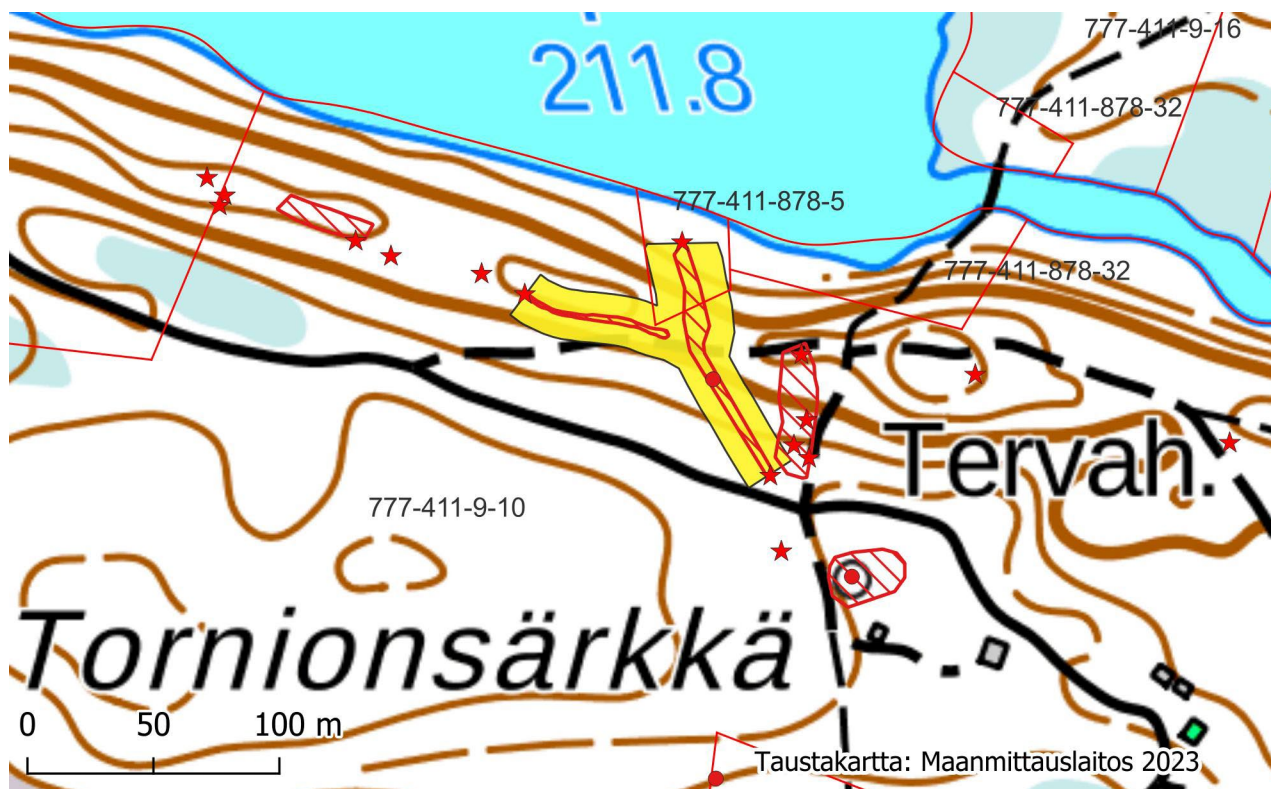
Suoja-alue (keltainen väri) on esitetty alla kartassa 6. Punainen piste on muinaisjäänöksen pistemäinen merkintä, punainen rasterointi tarkoittaa muinaisjäänöksen aluerajausta, punaiset tähdet ovat muinaisjäänös alakohteita (yksittäisiä rakenteita, kuten merkkipuita, kuopparakenteita jne). Ruskea rasterointi on muu kulttuuriperintökohde aluerajausta. Kunkin merkinnän tarkempi kuvaus löytyy muinaisjäänösrekisteristä www.kyppi.fi

7) Porraslampi (kiinteistöt 777-411-9-10 Peltola ja 777-411-878-5 Sorapalsta)

Suoja-alueen laajuudeksi vahvistetaan muinaisjäännösten keskeltä mitaten 10:n metrin levyinen alue jäännöksen molemmin puolin, veneenvetouran pohjoisosan osalta 15 m. Muinaisjäännöksen kokonaisleveys suoja-alueineen on 20 m, veneenvetouran pohjoisosan osalta 25 m.

Suoja-alue (keltainen väri) on esitetty alla kartassa 7. Punainen piste on muinaisjäännöksen pistemäinen merkintä, punainen rasterointi tarkoittaa muinaisjäännöksen aluerajausta, punaiset tähdet ovat muinaisjäännös alakohteita (yksittäisiä rakenteita, kuten merkkipuita, kuopparakenteita jne). Ruskea rasterointi on muu kulttuuriperintökohde alueraja. Kunkin merkinnän tarkempi kuvaus löytyy muinaisjäännösrekisteristä www.kyppi.fi

8) Myllysärkät (kiinteistöt 777-411-9-7 Hyry ja 777-411-9-26 Kuikka-Aho)

Suoja-alueen laajuus vahvistetaan maaston mukaan siten, että se polun pohjoispuolella ulottuu ja seuraa Porrassjokea ja polun eteläpuolella ulottuu kosteikon reunaan, kuitenkin siirtyen kiinteistöjen rajalla seuraamaan korkeuskäyrää 220 m merenpinnan yläpuolella. Näin ollen muinaisjäännöksen suoja-alueen leveys sen keskeltä mitaten vaihtelee puolelta toiselle 35 m:stä 95 m:iin. Muinaisjäännöksen kokonaisleveys suoja-alueineen vaihtelee 82 m:stä 145 m:iin.

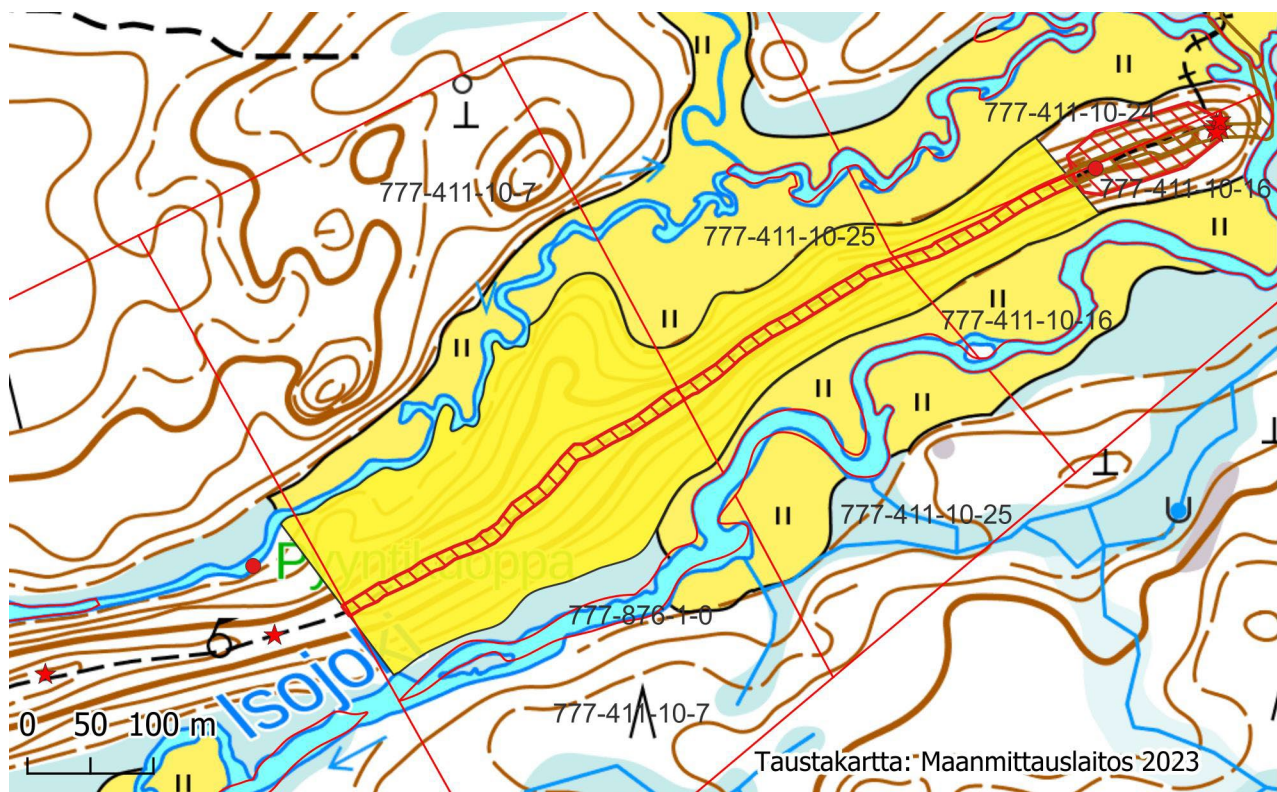
Suoja-alue (keltainen väri) on esitetty alla kartassa 8. Punainen piste on muinaisjäännöksen pistemäinen merkintä, punainen rasterointi tarkoittaa muinaisjäännöksen aluerajausta, punaiset tähdet ovat muinaisjäännöksen alakohteita (yksittäisiä rakenteita, kuten merkkipuita, kuopparakenteita jne). Ruskea rasterointi on muu kulttuuriperintökohde aluerajaus. Kunkin merkinnän tarkempi kuvaus löytyy muinaisjäännöksrekisteristä www.kyppi.fi

9) Isojoki ja Syntisenpuro (kiinteistöt 777-411-10-6 Rajakunnas, 777-411-10-7 Varjola, 777-411-10-25 Lautakangas, 777-411-10-24 Aittojärvi ja 777-411-10-16 Kankaala)

Suoja-alueen laajuus vahvistetaan siten, että se ulottuu molemmin puolin harjua harjun juureen. Tilan 777-411-10-7 osalta suoja-alue ulottuu Porrasjokeen ja Isojokeen. Näin ollen muinaisjäänneksen leveys suoja-alueineen vaihtelee polun puolelta toiselle keskeltä mitaten 35–65 m, ollen pääosin 35 m. Muinaisjäänneksen kokonaisleveys suoja-alueineen vaihtelee 70 m:stä 210 m:iin.

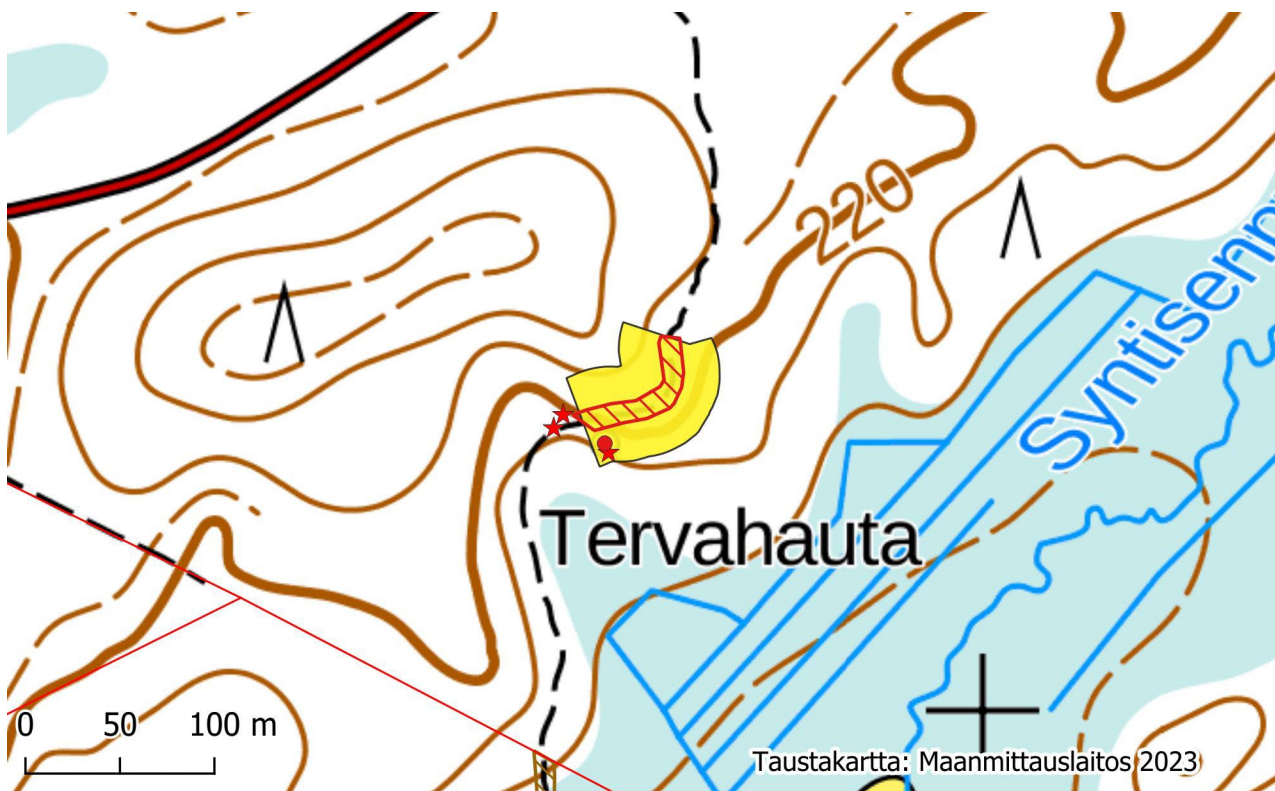
Suoja-alue (tummempi keltainen väri, mustan viivan erottamat keltaiset niittyalueet eivät kuulu rajauksen sisään) on esitetty alla kartassa 9. Punainen piste on muinaisjäänneksen pistemäinen merkintä, punainen rasterointi tarkoittaa muinaisjäänneksen aluerajaus, punaiset tähdet ovat muinaisjäänneksen alakohteita (yksittäisiä rakenteita, kuten merkkipuita, kuopparakenteita jne). Ruskea rasterointi on muu kulttuuriperintökohde aluerajaus. Kunkin merkinnän tarkempi kuvaus löytyy muinaisjäänneksrekisteristä www.kyppi.fi

10) Syntisenpuro – pengerrys (kiinteistö 777-893-11-1 Suomussalmen valtionmaa)

Suoja-alueen laajuudeksi vahvistetaan 25 metrin levyinen vyöhyke säilyneen rakenteen molemmin puolin rakenteen keskeltä laskettuna. Muinaisjäännöksen kokonaisleveys suoja-alueineen on 50 metriä.

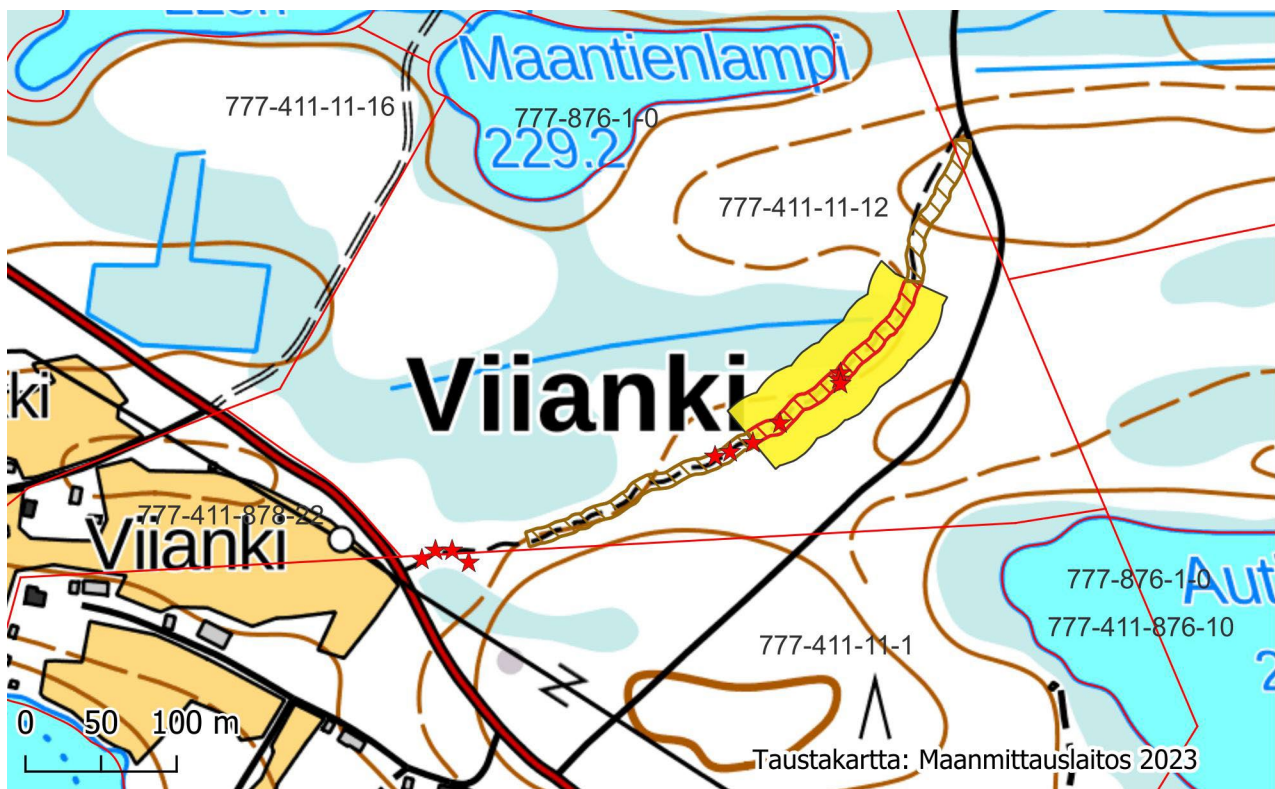
Suoja-alue (keltainen väri) on esitetty alla kartassa 10. Punainen piste on muinaisjäännöksen pistemäinen merkintä, punainen rasterointi tarkoittaa muinaisjäännöksen aluerajausta, punaiset tähdet ovat muinaisjäännös alakohteita (yksittäisiä rakenteita, kuten merkkipuita, kuopparakenteita jne.). Ruskea rasterointi on muu kulttuuriperintökohde aluerajaus. Kunkin merkinnän tarkempi kuvaus löytyy muinaisjäännösrekisteristä www.kyppi.fi

11) Viianki (kiinteistö 777-411-11-12 EICampo)

Suoja-alueen laajuudeksi vahvistetaan 25 metrin levyinen vyöhyke säilyneen rakenteen molemmin puolin rakenteen keskeltä laskettuna. Muinaisjäännöksen kokonaisleveys suoja-alueineen on 50 metriä.

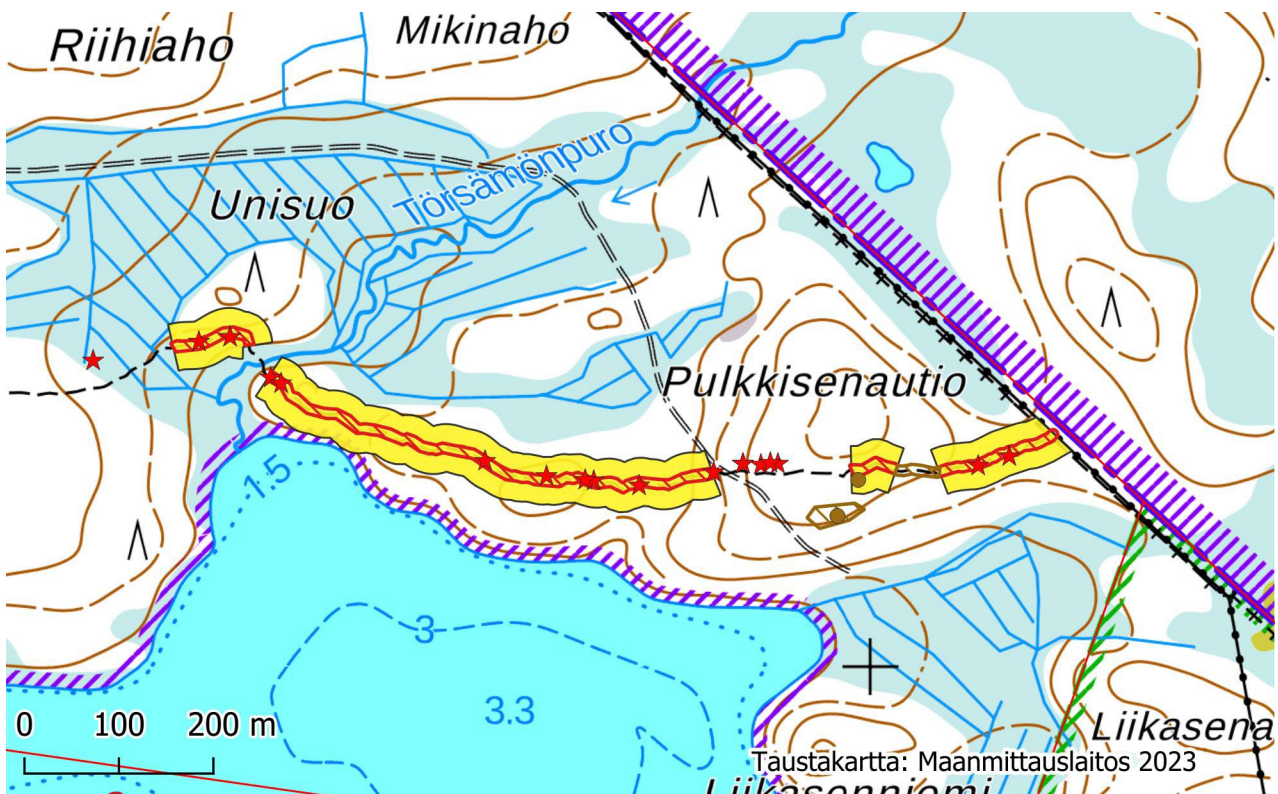
Suoja-alue (keltainen väri) on esitetty alla kartassa 11. Punainen piste on muinaisjäännöksen pistemäinen merkintä, punainen rasterointi tarkoittaa muinaisjäännöksen aluerajausta, punaiset tähdet ovat muinaisjäännös alakohteita (yksittäisiä rakenteita, kuten merkkipuita, kuopparakenteita jne). Ruskea rasterointi on muu kulttuuriperintökohde aluerajaus. Kunkin merkinnän tarkempi kuvaus löytyy muinaisjäännösrekisteristä www.kyppi.fi

12) Pulkkisenautio (kiinteistö 777-893-11-1 Suomussalmen valtionmaa)

Suoja-alueen laajuudeksi vahvistetaan 25 metrin levyinen vyöhyke säilyneen rakenteen molemmin puolin rakenteen keskeltä laskettuna. Muinaisjäänneksen kokonaisleveys suoja-alueineen on 50 metriä.

Suoja-alue (keltainen väri) on esitetty alla kartassa 12. Punainen piste on muinaisjäänneksen pistemäinen merkintä, punainen rasterointi tarkoittaa muinaisjäänneksen aluerajausta, punaiset tähdet ovat muinaisjäänneksen alakohteita (yksittäisiä rakenteita, kuten merkkipuita, kuopparakenteita jne.). Ruskea rasterointi on muu kulttuuriperintökohde aluerajaus. Kunkin merkinnän tarkempi kuvaus löytyy muinaisjäänneksirekisteristä www.kyppi.fi

Museovirasto antaa lisäksi seuraavat kohdetta turvaavat erityiset määräykset:

Vuokin reitin suoja-alueella kiinteän muinaisjäänneksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen on kielletty. Vuokin reitti muinaisjäänneksenä on erityisen herkkä ympäröivälle maankäytölle. Muinaisjäänneksellä ja siihen kuuluvalla suoja-alueella maankäyttö on suunniteltava niin, ettei muinaisjäänneksen rauhoitus vaarannu ja että sen luonne polkumaisena reittinä säilyy.

Metsänkätö on sallittu seuraavin rajoituksin:

1. Vuokin reittiä koskevissa metsätalouden toimenpiteissä tulee huomioida muinaisjäänne ja sen suoja-alue. Sitä koskevista metsätaloussuunnitelmista on pyydettävä lausunto museoviranomaiselta.

2. Metsänkäsittely tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että metsien ominaispiirteet ja maisematila säilyvät, jolloin myös reitin luonne polkumaisena muinaisjäänneksenä säilyy. Parhaiten se

toteutuu käyttämällä metsänkasvatuksessa muinaisjäänöksellä ja sen suoja-alueella jatkuvan kasvatuksen periaatetta, jolloin metsien uudistuminen tapahtuu luontaisesti.

3. Mahdollisuuksien mukaan tulee säästää vanhaa metsää, jolloin metsän luonto- ja kulttuuriarvot yhdessä reittijäänöksen kanssa muodostavat arvokkaan kokonaisuuden. Metsänkäsitelyssä muinaisjäänöksen suoja-alueella tulee varautua torjumaan myrskytuhoja. Polun poikki kaatuneet puut on lupa poistaa.

4. Muinaisjäänöksen polkumainen osuus, polun keskeltä mitaten 5 m molempiin suuntiin, merkkipuut mukaan lukien, tulee merkitä selkeästi maastoon ennen hakkuiden toteuttamista. Myös muinaisjäänöksen suoja-alueen raja on merkittävä maastoon ennen hakkuiden toteuttamista.

5. Muinaisjäänöksen polkumaisella osuudella ei saa liikkua koneilla. Jos pakottavissa tilanteissa joudutaan ajamaan muinaisjäänöksen poikki, tulee koneen ajoura sijoittaa tasaiselle maaston kohdalle ja suojata hakkuutähteellä/latvuksilla, jotka tulee poistaa hakkuun jälkeen. Jos pakottavista syistä joudutaan ajamaan koneella muinaisjäänöksen polkumaisella osuudella, esimerkiksi kapean harjun päällä, tulee polku suojata hakkuutähteillä/latvuksilla, niin ettei sen rakenne vaurioidu. Suojaukseen käytetyt ainekset tulee poistaa hakkuun jälkeen.

6. Hakkuut on toteutettava talvella, jolloin routa ja lumi suojaavat muinaisjäänöstä ja sen suoja-alueita. Jos hakkuu talvella on vaarassa vahingoittaa jäässä olevaa pientä, kasvavaa puustoa, voidaan hakkuu suunnitella myös muuna aikana kuitenkin niin, ettei työkone vaurioita muinaisjäänöstä suoja-alueineen.

7. Muinaisjäänökselle ja suoja-alueelle ei saa varastoida puuta tai hakkuujätettä.

8. Muinaisjäänöksellä ja suoja-alueella koneellinen maanmuokkaus metsän uudistuksen yhteydessä sekä kantojen nosto on kielletty.

Muussa maankäytössä:

9. Muinaisjäänökselle ja sen suoja-alueelle ei saa rakentaa rakennuksia eikä teitä.

10. Vuokin reitin matkailullisessa kehittämisessä, hoidossa, ulkoilureittien rakenteiden rakentamisessa ja huoltamisessa ei uusia rakenteita saa tehdä polkumaiselle muinaisjäänökselle. Suoja-alueelle voidaan rakentaa reitin käyttöä jalan tai polkupyörällä helpottavia rakenteita yhdessä museoviranomaisen kanssa suunnittelemalla. Reitillä ei saa ajaa mönkijöillä tai vastaavilla pienkoneilla.

11. Vanhoihin pilkkapuihin ei saa tehdä uusia pilkkamerkintöjä.

Vuokin reitillä tulee varmistaa, että kaikki muinaisjäänöksellä toimivat/ työskentelevät tietävät muinaisjäänöksen alueen ja että muinaisjäänöksen rauhoitus huomioidaan kaikissa maankäytön toimenpiteissä.

Perustelut

Vuokin reitti on polkujäänöksenä havaittavissa pienipiirteisenä kevyenä painanteena, jolloin se on erityisen herkkä vaurioille ja sen luonne vaatii säilyäkseen ympärilleen metsäisen maiseman.

Muinaismuistolain muuttamisesta annetun lain (429/2019) voimaantulosäännöksen mukaan lain voimaan tullessa vireillä olevat muinaismuistolain 5 §:n 2 momentissa tarkoitetut

hakemukset ja niitä koskevat valitukset käsitellään loppuun tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti Museovirastossa ja hallinto-oikeuksissa.

Muinaismuistolain 2 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan kiinteitä muinaisjäännöksiä ovat mm. muinaisten huomattavien kulkuteiden, tienviittojen ja siltojen jäännökset. Nyt kyseessä oleva reittilinjaus on sekä arkistolähteiden että maastotarkastusten perusteella edustavin Vuokin reitin osista ja todettu säilyneiltä osiltaan parhaiten hahmotettavaksi.

Muinaismuistolain 5 §:n 2 momentin mukaan milloin muinaisjäännöksen rajoja ei ole määrätty siten kuin 1 momentissa on sanottu eikä Museoviraston ja maanomistajan kesken niistä kirjallisesti sovita, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen asiana on Museoviraston tai maanomistajan hakemuksesta vahvistaa rajat.

Muinaismuistolain 4 §:n mukaan kiinteään muinaisjäännökseen kuuluu sellainen alue, joka on tarpeen jäännöksen säilymiseksi ja jäännöksen laadun ja merkityksen kannalta välttämättömän tilan varaamiseksi sen ympärille.

Muinaismuistolain 8 §:n 1 momentin mukaan suoja-aluetta koskevan päätöksen yhteydessä tulee tarvittaessa antaa erityisiä kiinteään muinaisjäännöksen arvoa turvaavia määräyksiä. Määräykset voidaan ulottaa koskemaan myös suoja-alueen ulkopuolella olevaa aluetta, jollei alueen omistajalle tai jollekin muulle siitä aiheudu huomattavaa haittaa.

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Muinaismuistolaki (295/1963) 1 §, 2 §, 3 §, 5 § (1443/2009) ja 8 § (1443/2009)
Laki muinaismuistolain muuttamisesta (429/2019) voimaantulosäännös

Pääjohtaja	Tiina Merisalo
Erikoistutkija	Jouni Taivainen

Liitteet	Valitusosoitus Pohjois-Suomen hallinto-oikeus
Jakelu	Metsähallitus Metsätalous Oy
Tiedoksi	Airi Marja Helena Kinnunen Anna-Leena Kinnunen Eero Juhani Kinnunen Ilkka Kalevi Kristian Kinnunen Ilmi Heikkinen Jorma Kinnunen

Kaakkois-Suomen rajavartiosto
Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Kainuun liitto
Kajaanin kaupunki/Kainuun Museo
Kari Juhani Pöllänen
Lassi Juhani Kinnunen
Lauri Tapani Kinnunen
Lyydi Ristiina Kinnunen
Olli-Pekka Kinnunen
Oulun poliisilaitos
Paavo Vihtori Kinnunen
Pentti Olavi Kinnunen
Pentti Olavi Kinnunen
Pertti Kalervo Kinnunen
Pertti Tapio Pöllänen
Pirjo Riitta Kinnunen
Rauni Anitta Kinnunen
Rauno Kalervo Kinnunen
Reijo Johannes Kinnunen
Simo Tapio Kinnunen
Suomussalmen kunta
Sylvi Marjatta Kärkkäinen
Taisto Kinnunen
Väinö Hermannin Kinnunen
Väinö Kinnunen
Valto Antero Kinnunen
Valto Tapani Pöllänen